

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Milana Kamlacha a JUDr. Jaroslava Vlašína v právní věci žalobkyně: **M. P.**, zast. JUDr. Lubomírem Müllerem, advokátem, se sídlem Symfonická 1496/9, Praha 5, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o příplatek k vdovskému důchodu, o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 19. 3. 2008, č. j. 42 Cad 303/2007 - 18,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 19. 3. 2008, č. j. 42 Cad 303/2007 – 18, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 30. 8. 2007, č. X, rozhodla žalovaná Česká správa sociálního zabezpečení ve věci o zvýšení důchodu z důvodu poskytnutí příplatku k důchodu i za jednotlivé dny nečinící celý měsíc podle § 25 odst. 7 písm. a), b) zákona č. 119/1990 Sb., takto: „Podle ustanovení § 56 odst. 1 písm. c) zákona č. 155/1995 Sb., v platném znění, a § 68 zákona č. 155/1995 Sb., v platném znění, ve spojení s § 96 odst. 2 zákona č. 100/1988 Sb., ve znění platném do 31. 12. 1995, se vdovský důchod účastníka řízení od 16. 10. 2007 snižuje z 2049 Kč o 76 Kč na 1973 Kč měsíčně. Od 16. 10. 2007 náleží vdovský důchod ve výši 1973 Kč měsíčně, starobní důchod ve výši 6765 Kč měsíčně, příplatek k vdovskému důchodu dle nařízení vlády č. 622/2004 Sb. ve výši 196 Kč měsíčně, celkem tedy náleží 8934 Kč měsíčně.“ V odůvodnění rozhodnutí je mimo jiné uvedeno, že upravuje-li se výše vdovského důchodu vyměřeného z důchodu po osobě, která nepobírala důchod zvýšený o příplatek k důchodu podle 25 odst. 7 zákona o soudní rehabilitaci, poskytne se ode dne přiznání vdovského důchodu, nejdříve však od 1. 7. 1990 k vdovskému důchodu příplatek k důchodu. Výše příplatku k vdovskému důchodu se stanoví z příplatku k důchodu, který by náležel poškozenému, procentní částkou odpovídající procentní výši, v níž se vdovské důchody vyměřují. K vdovským důchodům se tedy poskytne

příplatek ve výši 60 % příplatku, který by náležel k důchodu zemřelého, a pokud je vdovský důchod upraven v souběhu s jiným důchodem na poloviční výši, poskytne se poloviční částka tohoto procentního zvýšení. V odůvodnění rozhodnutí je dále uvedeno, že podle § 58a zákona č. 100/1988 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 1995, se příplatek k důchodu slučuje s důchodem, ke kterému náleží, a tvoří s ním nadále celek. Podle § 25 zákona o soudní rehabilitaci příplatek k důchodu se vyplácí jen do výše, která spolu s důchodem nepřevyšuje nejvyšší výměru starobního důchodu podle předpisů účinných před 1. 1. 1996. Ke dni 1. 7. 1990 byl účastník řízení poživatel vdovského důchodu upraveného v souběhu se starobním důchodem na poloviční výši, takže činil 397 Kč měsíčně. K tomuto datu byl vdovský důchod zvýšen o příplatek k důchodu ve výši 54 Kč za 6 měsíců věznění zemřelého v době od 25. 9. 1975 do 25. 3. 1976 ve III. pracovní kategorii. Výše příplatku byla stanovena ve výši 60 % z částky 90 Kč, která by zemřelému náležela za 6 měsíců věznění ve III. pracovní kategorii, tj. 54 Kč. Tato výše nebyla upravena z důvodu pobírání vdovského důchodu v poloviční výši také na poloviční výši, tj. na 27 Kč měsíčně. Příplatek byl tedy přiznán v chybné plné výši 60 % z částky Kč 90, tj. ve výši Kč 54. Příplatek k vdovskému důchodu měl být v souběhu se starobním důchodem upraven na poloviční výši, tj. na Kč 27. Výše vdovského důchodu měla k 1. 7. 1990 činit 424 Kč měsíčně. Na žádost účastníka řízení přiznává žalovaná příplatek k vdovskému důchodu i za jednotlivé dny věznění zemřelého nečinící celý měsíc. Vzhledem k výše uvedenému však došlo ke snížení vdovského důchodu, které je prováděno od nejbližší splátky.

Žalovaná dále v odůvodnění konstatuje, že věznění zemřelého od 25. 9. 1975 do 25. 3. 1976, odpovídající zařazení do III. pracovní kategorie činilo 6 běžných měsíců v období od 25. 9. 1975 do 24. 3. 1976, 0,03 měsíce (1/31) v době od 25. 3. 1976 do 25. 3. 1976, celkem tedy 6,03 měsíce. Celkem za dobu od 25. 9. 1975 do 25. 3. 1976 by příplatek k důchodu zemřelého činil 91 Kč (15 Kč x 6,03 měsíčně). K 1. 7. 1990 by příplatek k důchodu zemřelého činil 60 % z této částky, tj. 55 Kč, po úpravě na poloviční výši z důvodu pobírání vdovského důchodu v poloviční výši 28 Kč měsíčně. Po sloučení příplatku s vdovským důchodem činila k 1. 7. 1990 výše tohoto důchodu 425 Kč.

V další části odůvodnění rozhodnutí žalovaná prováděla výpočet dávky v souvislosti s právními předpisy upravujícími zvyšování důchodů.

V podané žalobě žalobkyně uvedla, že dne 26. 6. 2007 požádala o úpravu důchodu podle § 25 odst. 7, 8 zákona č. 119/1990 Sb., a to tak, aby jí byl přiznán příplatek za celou dobu nezákonného věznění zemřelého manžela, tj. 6,03 měsíce a to zpětně od 1. 7. 1990 (žalovaná totiž dříve přiznávala příplatek za ukončené měsíce). Žalovaná na žádost reagovala rozhodnutím ze dne 30. 8. 2007, č. X tak, že vdovský důchod se žalobkyni od 16. 10. 2007 snižuje z 2049 Kč o 76 Kč na 1973 Kč měsíčně. Žalobkyně namítala, že požádala o zvýšení důchodu od 1. 7. 1990, ale ve výroku rozhodnutí je rozhodnuto o snížení důchodu, což žalobkyně pokládá za nepřijatelné a dovozuje, že ve výroku fakticky není rozhodnuto o žádosti ze dne 26. 6. 2007. V tomto směru namítala zmatečnost.

Namítala dále, že žalovaná změnila metodiku a počítá vdovský důchod tak, že k němu přičítá příplatek za nezákonné věznění a součet krátí na polovinu; výsledkem této metodiky je, že příplatek činí pouze 30 % ze sazeb upravených v § 25 odst. 7 zákona č. 119/1990 Sb. Dovožovala, že žalovaná změnila metodiku ke škodě žalobkyně a poukazovala na to, že i podle ústavních nálezů, konkrétně nálezu II. ÚS 187/2000 se rehabilitační předpisy mají vykládat ve prospěch oprávněných osob. Původní metodika je také podle žalobkyně v souladu s právním názorem Krajského soudu v Brně vyjádřeným v rozsudku ze dne 22. 11. 2006, č. j. 41 Cad 209/2006 – 8, který je připojen k žalobě. Navrhovala, aby krajský soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení.

Krajský soud v Praze po provedeném jednání rozsudkem ze dne 19. 3. 2008, č. j. 42 Cad 303/2007 – 18, rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 30. 8. 2007, č. 345 216 043 zrušil pro nezákonnost a věc vrátil žalované k dalšímu řízení. Rozhodl dále, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni na nákladech řízení částku 172 Kč a dále částku 2400 Kč k rukám jejího zástupce, vždy do 3 dnů od právního rozsudku. V odůvodnění rozsudku vycházel soud z obsahu dávkového spisu. Poté citoval ustanovení § 67 odst. 1, § 68 odst. 1, 2 a 3 zákona č. 500/2004 Sb. („nový správní řád“) a konstatoval, že žalobou napadené rozhodnutí nerespektuje citovaná ustanovení správního řádu. O žádosti žalobkyně ze dne 26. 6. 2007 de facto nebylo rozhodnuto. V řízení proto došlo k vadě, pro kterou krajskému soudu nezbylo, než rozhodnutí zrušit a vrátit žalované k dalšímu řízení. V tomto řízení žalovaná nejprve rozhodne o žádosti žalobkyně ze dne 26. 6. 2007. Pokud dospěje k závěru, že úpravu nelze provést, vydá o tom zamítavé rozhodnutí, které pečlivě odůvodní. Teprve poté může žalovaná případně vydat nové rozhodnutí podle § 56 odst. 1 písm. c) zákona č. 155/1995 Sb., v platném znění.

V odůvodnění rozsudku soud dále uvedl, že se neztotožňuje s postupem žalované uplatněným při úpravě příplatku k vdovskému důchodu pro souběh tohoto důchodu se starobním důchodem. Vyslovil názor, že podle ustanovení § 59 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., jsou-li současně splněny podmínky nároku na výplatu starobního, plného nebo částečného invalidního důchodu a na výplatu vdovského nebo vdoveckého důchodu a nebo sirotčího důchodu, vyplácí se nejvyšší důchod v plné výši a z ostatních důchodů se vyplácí polovina procentní výměry, nestanoví-li se jinak v odst. 2. Postup, který použila žalovaná, není podle názoru soudu v souladu s ustanovením § 25 odst. 8 zákona č. 119/1990 Sb., v němž se uvádí, že výše příplatku k vdovskému důchodu činí 60 %. Žalovanou zvolený postup soud pokládá za rozporný ve vztahu k citovanému ustanovení § 25 odst. 2 zákona o soudních rehabilitacích, neboť v tomto ustanovení není uvedeno, že kromě krácení příplatku k vdovskému důchodu na 60 % by mělo docházet k dalšímu krácení. Soud konstatoval, že mu nezbylo, než napadené rozhodnutí žalované pro vady řízení podle § 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s. zrušit a vrátit k dalšímu řízení, v němž žalovaná vydá nové rozhodnutí, kterým bude postupovat v souladu se stanoviskem tohoto soudu.

Proti tomuto rozsudku podala včas kasační stížnost žalovaná Česká správa sociálního zabezpečení (dále též jen „stěžovatelka“), a to z důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Vyslovila názor, že soud nepřihlédl k ustanovení § 58a zákona č. 100/1988 Sb., resp. k ustanovení § 98 zákona č. 155/1995 Sb., podle něhož se příplatek k důchodu náležející podle § 25 odst. 8 zákona č. 119/1990 Sb. o soudní rehabilitaci, slučuje s procentní výměrou důchodu, ke kterému náleží a tvoří s důchodem nadále jeden celek. Příplatek k důchodu tedy není samostatnou dávkou, ale je součástí důchodu, ke kterému náleží. Ustanovení § 58a zákona č. 100/1988 Sb., ve znění zákona č. 306/1991 Sb., resp. § 98 zákona č. 155/1995 Sb., transformují tento příplatek v důchod, což má význam pro valorizaci důchodu pro vyměrování pozůstalostních důchodů. Vyslovila přesvědčení, že postupovala v souladu s platnými právními předpisy, když přiznala účastníci řízení příplatek podle § 25 odst. 8 zákona č. 119/1990 Sb. k vdovskému důchodu ve výši 60 % příplatku, který by náležel jejímu zemřelému manželovi podle § 25 odst. 7 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, resp. zvýšila vdovský důchod o tuto částku. Takto zvýšený vdovský důchod – včetně příplatku – následně upravila podle ustanovení § 59 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb. pro souběh se starobním důchodem na polovinu. Stěžovatelka uvedla, že její postup je rovněž v souladu se stanoviskem uvedeným Nejvyšším správním soudem v obdobné věci v rozsudku ze dne 10. 1. 2007, sp. zn. 6 Ads 86/2005, a dovozovala, že krajský soud rozhodl na základě nesprávného právního posouzení věci. Navrhovala, aby Nejvyšší správní

soud napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Současně požádala o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti a svou žádost odůvodnila.

Žalobkyně ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že má za to, že soud postupoval správně, když rozhodnutí stěžovatelky zrušil. Uvedla dále, že o žádosti mohlo být rozhodnuto pouze tak, že se důchod zvyšuje, jak navrhovala účastnice, a nebo že se žádost zamítá. Výsledkem žádosti o zvýšení důchodu by však nemělo být jeho snížení. Dále uvedla, že ve věci Nejvyššího správního soudu vedené pod sp. zn. 6 Ads 86/2005 nešlo o to, že by J. K. žádala o započtení tzv. denin a výsledek by bylo snížení jejího důchodu. K odkladnému účinku se vyjádřila tak, že navrhuje, aby odkladný účinek přiznán nebyl. Odkázala na příklady v rozhodování Nejvyššího správního soudu a provedla jejich výčet s tím, že v těchto věcech obdobné žádosti byly zamítnuty. Navrhovala, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost stěžovatelky zamítl a stěžovatelce uložil zaplatit náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek z hledisek uvedených v ustanovení § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán rozsahem a důvody uvedenými v kasační stížnosti. Z obsahu kasační stížnosti plyne, že jí stěžovatelka podává z důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Podle citovaného ustanovení lze kasační stížnosti podat z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení.

Z obsahu dávkového spisu vyplývá, že J. P., manžel žalobkyně, nar. 19. 6. 1913, byl přiznán starobní důchod od 1. 7. 1973 ve výši 1038 Kč měsíčně. J. P. zemřel dne 6. 11. 1989. Žalobkyni M. P. byl přiznán starobní důchod od 16. 10. 1988. Rozhodnutím ze dne 2. 3. 1990 byl žalobkyni přiznán od 6. 11. 1989 vdovský důchod ve výši 397 Kč měsíčně a od téhož data její starobní důchod náležel ve výši 1278 Kč měsíčně. Žádostí ze dne 21. 3. 2003 požádala žalobkyně o poskytnutí příplatku k důchodu podle § 25 odst. 8 zákona č. 119/1990 Sb. s odůvodněním, že zemřelý manžel J. P. byl vězněn v době od 25. 9. 1975 do 25. 3. 1976. Dne 6. 11. 1989 zemřel. Usnesením Okresního soudu v Benešově ze dne 10. 7. 1991, sp. zn. 2 Rt 69/91 byl plně rehabilitován. Podle potvrzení Vězeňské služby ČR ze dne 13. 5. 2003 byl J. P. ve vazbě od 25. 9. 1975 do 16. 1. 1976 a ve výkonu trestu odnětí svobody od 17. 1. 1976 do 25. 3. 1976. Podle konceptu rozhodnutí žalované ze dne 5. 9. 2003 byl žalobkyni upraven od 1. 7. 1990 důchod tak, že vdovský důchod činil 451 Kč, starobní důchod činil 1278 Kč, celkem od tohoto dne náleželo 1729 Kč. V odůvodnění rozhodnutí bylo uvedeno, že za 6 měsíců náleží k vdovskému důchodu příplatek ve výši 54 Kč měsíčně. Žádostí ze dne 26. 6. 2007 požádala žalobkyně o prověření důchodu a jeho případnou úpravu podle § 25 odst. 7, 8 zákona č. 119/1990 Sb. tak, aby příplatek zahrnoval celou dobu věznění, tj. 6,03 měsíce. Žádostí bylo poukázáno na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 10. 2006, č. j. 3 Ads 15/2006 – 49, a rozsudek téhož soudu ze dne 25. 4. 2007, č. j. 6 Ads 80/2006 – 39.

Podle § 25 odst. 8 zákona č. 119/1990 Sb. o soudní rehabilitaci ve znění zákona č. 47/1991 Sb., se ustanovení odst. 1, 2, 3, 6 a 7 tohoto ustanovení použijí obdobně pro úpravu výše důchodů, z které byly vyměřeny vdovský a sirotčí důchod a pro poskytování příplatků k těmto důchodům. Výše příplatku k vdovskému důchodu činí 60 % z částek stanovených v odst. 7. V § 25 odst. 7 citovaného zákona je pak stanovena měsíčně výše příplatku k důchodu v částce [písm. b)] 15 Kč za každý měsíc vazby a výkonu trestu odnětí svobody dopadající na posuzovanou věc. Podle odst. 9 citovaného § 25 se výše důchodu upraví od jeho přiznání, pokud se stane pozůstalý poživitelem vdovského důchodu po 1. 7. 1990, postupuje se tak i při poskytování příplatku k důchodu podle odstavce 8.

Podle § 59 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, jsou-li současně splněny podmínky nároku na výplatu starobního a vdovského důchodu, vyplácí se vyšší důchod

v plné výši a z nižšího důchodu se vyplácí polovina procentní výměry, nestanoví-li tento zákon některé odchylky. Podle § 98 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, příspěvek k důchodu podle § 25 odst. 7 a 8 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, přiznaný po 31. 12. 1995, se slučuje s procentní výměrou důchodu, ke kterému náleží, a tvoří s důchodem nadále jeden celek.

Podle § 56 odst. 1 písm. b) zákona č. 155/1995 Sb., zjistí-li se, že důchod byl přiznán nebo je vyplácen v nižší částce, než v jaké náleží, nebo byl neprávem odepřen, anebo byl přiznán od pozdějšího data, než od jakého náleží, důchod se zvýší nebo přizná, a to ode dne, od něhož důchod nebo jeho zvýšení náleží, nejvýše však 3 roky nazpět ode dne zjištění nebo uplatnění nároku na důchod nebo jeho zvýšení.

Podle § 56 odst. 1 písm. c) téhož zákona, zjistí-li se, že důchod nebyl přiznán nebo je vyplácen ve vyšší částce, než v jaké náleží nebo byl přiznán nebo se vyplácí neprávem, důchod se sníží nebo odejme nebo jeho výplata se zastaví, a to ode dne následujícího po dni, jímž uplynulo období, za které již byl vyplácen.

Podle § 81 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., řízení o přiznání dávky důchodového pojištění se zahajuje na základě písemné žádosti. Za den uplatnění nároku na tuto dávku se považuje den, kdy se oprávněný poprvé obrátil na příslušnou organizaci nebo na příslušný orgán se žádostí o její přiznání. Podle odst. 2 téhož ustanovení, řízení o změně poskytování nebo výše již přiznané dávky důchodového pojištění se zahajuje na základě písemné žádosti nebo z moci úřední orgánem, který je příslušný k rozhodnutí o této změně, není-li stanoveno jinak.

Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 1. 2007, č. j. 6 Ads 86/2005 – 37, publikovaného ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pod č. 1159/2007, „II. *úprava § 98 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (a obdobná úprava § 58a zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, pro příplatky k důchodu přiznané podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, do 31. 12. 1995), podle nichž se příspěvek k důchodu podle citovaného zákona o soudní rehabilitaci slučuje s důchodem, ke němuž náleží, a tvoří nadále s tímto důchodem jeden celek, musí být vzata v úvahu i pro zjišťování výše důchodů, u nichž jsou současně splněny podmínky nároku na výplatu (§ 58 a § 59 zákona č. 115/1995 Sb., o důchodovém pojištění).*“

Z úvah, které jsou vysloveny ve výše uvedeném rozsudku Nejvyššího správního soudu, vycházel soud při hodnocení nyní posuzované věci z následujícího.

Především je třeba zdůraznit, že úpravám pro tzv. souběh nároků na výplatu podléhají toliko a pouze důchody z důchodového pojištění, a to podle pravidel obsažených v § 58 a následujících zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. V žádném případě tedy není možné hovořit o krácení příplatku k důchodu. Úpravám pro souběh podléhají důchody z důchodového pojištění, nikoliv plnění náležitých z jiných titulů. Nelze ovšem přehlédnout, že podle § 98 zákona č. 155/1995 Sb. (obdobná úprava však platila i před 1. 1. 1996 v § 58a zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení), se příspěvek k důchodu podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, slučuje s procentní výměrou důchodu a tvoří s ní nadále jeden celek. Odškodnění podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, bylo ustanovením jeho § 25 promítnuto do oblasti důchodového zabezpečení (v současnosti důchodového pojištění), a to buď tak, že se doba nezákonného věznění promítla v konstrukci výpočtu důchodu poškozeného, a nebo byl důchod fakticky zvýšen o určité pevné částky. Přestože je toto zvýšení o pevné částky nazýváno příplatkem k důchodu, nejde o samostatnou dávku, která by žila vlastním hmotněprávním i procesním životem, nýbrž již od 1. 8. 1991 (zákon č. 306/1991 Sb. novelizoval zákon č. 100/1988, o sociálním zabezpečení, a doplnil jej o § 58a)

byla tato částka slučována s důchodem, ke kterému náležela, a tvořila s ním jeden celek. V současnosti se slučuje tato částka s procentní výměrou důchodu. Tato ustanovení transformují fakticky tyto částky v důchod, což má význam jednak především pro zvyšování (valorizaci) důchodu a dále pro vyměrování pozůstalostních důchodů – v těchto případech se vychází z výše důchodu po sloučení s příplatkem. Jedním z důsledků skutečnosti, že příplatek tvoří – slovy zákona – s důchodem jeden celek, pak je, že podléhají pravidlům pro konkurenci dávek důchodového pojištění, tedy úpravě obsažené v § 58 a § 59 zákona č. 150/1195 Sb., o důchodovém pojištění, podle nichž platí, že v případě souběhu nároku na výplatu přímého důchodu (např. starobního) a pozůstalostního, se vyšší důchod vyplácí v plné výši, základní výměra náleží pouze jednou, a z nižšího důchodu náleží pouze polovina procentní výměry (pokud jde o souběh starobního a vdovského důchodu).

Nejvyšší správní soud zvažoval, na kolik by byla namíste argumentace spočívající v tvrzení, a to v tom, že zákon č. 119/1990 Sb. neumožňuje žádný zásah do výše příplatku, jenž činí k vdovskému důchodu 60 % částky příslušející poškozenému. K takovému závěru by se mohlo dojít, pokud by se tato částka neslučovala podle výslovné zákonné úpravy (§ 98 citovaného zákona č. 155/1995 Sb.) s důchodem a netvořila s ním jeden celek; pakliže taková úprava v právním řádu existuje, a to jak je shora rozvedeno, je již od srpna 1991, přičemž takto vytvořený celek důchodu podléhá zvyšování (valorizaci), tedy jsou valorizovány i částky navyšující původně důchod z titulu soudní rehabilitace, k čemuž při jejich odloučení nikdy nemohlo pro absenci právní úpravy docházet, pak nutno připustit, že takovýto důchod podléhá i ostatním pravidlům, mj. tedy pravidlům pro konkurenci důchodu. Pokud jsou tedy příplatky sloučeny s důchody, berou na sebe osud těchto dávek, a to v dobrém i ve zlém. S ohledem na odstup času od přijetí úpravy soudní rehabilitace jde často o důchody, jež byly opakovaně již mnohokrát valorizovány a vytvořit „fikce důchodů“ „očistěných“ od příplatků právě pro případy souběhu důchodů by nebylo zřejmě ani rozumné ani přinašející vyšší standard spravedlnosti, jak je obecně nazírána.

V posuzované věci však šlo ještě o jinou situaci, než je předvídána ve shora citovaném rozsudku 6. senátu, která spočívala v tom, že příplatek byl přiznáván v době (od 1. 7. 1990), když již byly důchody pro souběh výplat upraveny, a to od 6. 11. 1989 (úmrť manželů žalobkyně). Protože podmínky pro souběh výplaty důchodových dávek nastaly již dnem 6. 11. 1989, nelze podle názoru Nejvyššího správního soudu vytvořit např. takovou konstrukci, že by se souběh výplat důchodových dávek přezkoumával k 1. 7. 1990, a to zejména z toho důvodu, že k tomuto datu starobní důchod manželů žalobkyně nebyl (a ani nemohl být) vyplácen. K tomuto datu byl totiž vyplácen pouze starobní důchod žalobkyně a její vdovský důchod. Se zřetelem k výše vysloveným zásadám dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že i v tomto posuzovaném případě je třeba respektovat pravidla ve výše uvedeném rozsudku uvedená a výši příplatku náležející k vdovskému důchodu v rozsahu 60 % z částky 91 Kč, což je 54,6 Kč, upravit na poloviční výši 28 Kč, tedy tak, jak postupovala žalovaná. Nejvyšší správní soud tedy sdílí názor žalované vyslovený v kasační stížnosti, který ostatně reflektoval publikovanou judikaturu Nejvyššího správního soudu vyslovenou ve shora uvedeném rozsudku. Z tohoto důvodu tedy nesouhlasí se závazným právním názorem krajského soudu vysloveným v napadeném rozsudku k této otázce.

K závaznému právnímu názoru vyslovenému v odůvodnění rozsudku ve vztahu k samotnému rozhodnutí žalované, kdy krajský soud dovodil, že o žádosti žalobkyně ze dne 26. 6. 2007 nebylo de facto rozhodnuto, uvádí Nejvyšší správní soud následující. Především je nutno uvést, že v žádosti ze dne 26. 6. 2007 žalobkyně výslovně žádala o **prověření důchodu a jeho případnou úpravu podle § 25 odst. 7, 8 zákona č. 119/1990 Sb.** I kdyby však žádost žalobkyně byla výslovně formulována jako žádost o zvýšení důchodu, musela by žalovaná, zjistila-

li by, že jsou zde skutečnosti zakládající postup podle § 56 odst. 1 písm. c) zákona č. 155/1995 Sb., postupovat podle tohoto ustanovení ex officio, neboť uvedené ustanovení je uvedeno slovy „zjistí-li se“.... důchod se zvýší nebo přizná..... [písm b)], nebo ....důchod se sníží nebo odejme.... [písm. c)], což nelze vykládat jinak, než jako povinnost žalované podle § 56 postupovat z úřední povinnosti. Tomuto závěru podle názoru Nejvyššího správního soudu neodporuje ani zákonná úprava § 81 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., podle něž se řízení o změně poskytování nebo výše již přiznané dávky důchodového pojištění zahajuje na základě písemné žádosti nebo z moci úřední orgánem, který je příslušný k rozhodnutí o této změně, není-li stanoveno jinak. V daném případě šlo právě o tento typ řízení, a sice o řízení o změně výše již přiznané dávky důchodového pojištění, tj. vdovského důchodu žalobkyně, které bylo zahájeno žádostí žalobkyně, avšak v tomto již zahájeném řízení, které by bylo možno zahájit i z moci úřední, musela žalovaná postupovat, zjistila-li skutečnosti podřaditelné pod ustanovení § 56 zákona č. 155/1995 Sb., takto z moci úřední. Jinými slovy, žádostí žalobkyně bylo zahájeno řízení podle § 81 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb. o změnu výše již přiznaného vdovského důchodu, a zjistila-li stěžovatelka, že dávka byla vyplácena ve vyšší výměře než náležela, bylo její povinností postupovat podle § 56 odst. 1 písm. c) zákona č. 155/1995 Sb.

Nejvyšší správní soud dále uvádí, že jak ze záhlaví, tak i z odůvodnění rozhodnutí je zřejmé, že žalovaná rozhodovala o žádosti žalobkyně, neboť stran úpravy výše příplatků z důvodů jeho zvýšení o tzv. „deniny“, takto příplatek k vdovskému důchodu žalobkyně zvýšila. Skutečnost, že řízení o změně výše již přiznané dávky vyústilo v její faktické snížení, nemůže na tomto závěru ničeho změnit. Rozhodně nelze souhlasit s názorem zástupce žalobce, že žalovaná měla dávku zvýšit nebo rozhodovat o tom, že se žádost zamítá. Předmětem řízení vyvolaného žádostí žalobkyně bylo řízení o změně výše již přiznané dávky podle § 81 odst. 2 zák. č. 582/1991 Sb., a žalovaná jej svým rozhodnutím vyčerpala.

O návrhu na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti za této situace, Nejvyšší správní soud nerozhodoval, neboť ve věci samotné rozhodl přednostně.

Nejvyšší správní soud tedy uzavírá, že kasační stížnost žalované považuje za důvodnou, a proto napadený rozsudek Krajského soudu v Praze zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). V dalším řízení je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.). V novém rozhodnutí o věci rozhodne krajský soud i o náhradě nákladů řízení o této kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 5. srpna 2008

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu